

Karanko, Kangas ja Ristimäki

7.10.2024

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

**PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO AIHEESTA HE 109/2024 VP
HALLITUKSEN ESIITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2025**

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa Hallinto- ja turvallisuusjaostolle. Keskitymme lausunnossamme puolustusteollisuuden näkökulmiin. Lausuntomme kattaa kuitenkin puolustus- ja sisäministeriöiden hallinnonalat.

Lausunnossamme haluamme kiinnittää erityistä huomiota:

1. Kansainvälisen materiaaliyhteistyön (ml. vienninedistäminen ja TKI-yhteistyö) riittävä resursointi.
2. Puolustushallinnon TKI-määrärahojen resursointi ja kohdentaminen.
3. Hankintojen ohjaaminen kotimaahan huoltovarmuussyistä.

1 Kansainvälisen materiaaliyhteistyön resursointi

Puolustusministeriön hallinnonalan henkilömäärä nousee noin 170:lla edellisvuodesta. Viittaamme aikaisempien vuosien lausuntoihimme hankintojen toteuttamisen sekä kansainvälisen puolustusmateriaaliyhteistyön (ml. vienninedistäminen ja TKI- hankkeet) henkilöstöresursoinnista.

Puolustusteollisuus on kasvuala. Puolustusmateriaalin kysyntä on lisääntynyt huomattavasti turvallisuusympäristön muutoksen takia. Suomen Nato-jäsenyys on lisännyt mielenkiintoa suomalaista alan teollisuutta kohtaan merkittävästi. EU on lisäämässä rahoitustaan ja toimiaan puolustusmateriaalialalla.

Puolustusmateriaalialan kansainvälinen teollinen yhteistyö on erittäin poliittista. Yritykset tarvitsevat kotimaan puolustushallinnon tukea mm. maiden välisiin sopimusjärjestelyihin, projekteihin osallistumiseksi, G2G-kauppatavassa (Government-to-government) sekä kotimaisen asiakkaan referenssinä. Suomella tulee olla kyky ja resurssi toimia tässä ympäristössä erityisesti nyt, kun kiinnostus suomalaisia tuotteita ja ratkaisuja kohtaan on kasvanut.

Puolustusvoimien toimintamenomomentin perusteluissa mainitaan teollisuuden viennin ja kansainvälistymisen edistäminen, mutta toiminta ja henkilöstöresursointi

Karanko, Kangas ja Ristimäki

7.10.2024

ei vastaa tarvetta. Jäämme jälkeen kilpailijamaistamme emmekä kykene osallistumaan kaikkiin teollisuutta kiinnostaviin hankkeisiin tai tarjouskilpailuihin. Esimerkiksi muut pohjoismaat investoivat teollisuuden vientitukeen huomattavasti enemmän ja siihen osallistuvat myös muut hallinnonalat.

Puolustushallinnon henkilötöyvuosista tulee kohdentaa kaksi puolustusministeriöön ja kaksi Puolustusvoimiin EU:n ja Naton tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI) sekä viennin ja kansainvälistymisen tukeen. Puolustushallinnon tulee kehittää viennin tukielementtejä mukaan lukien täysimääräistä GtoG-kauppamallia. Lisäksi korostamme ennakoitavan ja pitkäjänteisen vientilupapolitiikan tärkeyttä. Suomi ei saa vientilupapolitiikallaan asettaa teollisuuttaan eriarvoiseen asemaan kilpailijoihinsa nähden.

2 Puolustushallinnon tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) määrärahojen resursointi ja kohdentaminen

Kuten talousarvioesityksessä todetaan, edellyttää toimintaympäristön muutos pitkäjänteistä puolustuskyvyn vahvistamista lyhyen ja keskipitkän aikavälin resursoinnin lisäksi. TKI-toiminta ei saa jäädä akuutin lisämateriaalitarpeen jalkoihin. Myös Puolustusselonteko sekä Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista korostavat TKI-toiminnan sekä kansallisen osaamis pohjan tärkeyttä.

TKI-toiminnan ja määrärahojen riittävyys korostuvat EU:n ja Naton tutkimus- ja suorituskkyhankkeissa, joissa lähtökohtaisesti vaaditaan kansallista rahoitusta. Suomalainen teollisuus on osallistunut aktiivisesti Euroopan puolustusrahaston (EDF) hankkeisiin, mutta haasteeksi on nousemassa puolustushallinnon henkilöstöresurssien sekä TKI-määrärahojen niukkuus. Riittävä TKI- rahoitus mahdollistaa alan toimijoiden kilpailukyvyn ja kansainvälisen verkostoitumisen. Pääsy yhteiseurooppalaisiin projekteihin merkitsee pääsyä eurooppalaisille markkinoille ja arvoketjuihin sekä tuottaa keskinäisriippuvuuden myötä vahvempaa huoltovarmuutta. Jotta suomalainen teollisuus kykenee osallistumaan EDF-hankkeisiin, tulee Suomen valtiona osallistua projekteihin myös rahallisesti, sillä rahoitusta hakevan konsortion ja mukana olevien jäsen maiden tulee kattaa EU-rahoituksen ulkopuolelle jäävät kulut. Vielä on epäselvää, edellyttävätkö Natossa kehitettävät innovaatiohankkeet kansallista rahoitusta.

Puolustusministeriöön esitetään noin miljoonan euron määrärahaa tutkimus- ja selvitystoimintaan ja Puolustusvoimille noin 10,2 miljoonan euron määrärahaa. Toiminta rahoitetaan puolustusmateriaalihankinnat (27.10.18) momentilta, jonka perusteluissa todetaan määrärahaa saatavan käyttää *hankintoihin* välittömästi liittyvään tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Emme pidä tätä riittävänä, sillä toiminta ei tue uusien suorituskkyjen kehittämistä kotimaassa tai suomalaisen teollisuuden osallistumista kansainvälisiin tutkimus- ja kehityshankkeisiin.

Karanko, Kangas ja Ristimäki

7.10.2024

PIA toistaa jo useampana vuotena esittämänsä näkemyksensä siitä, että puolustushallinnon TKI-määrärahatason on oltava riittävä ja se tulee olla puolustushallinnon talousarvioesityksessä kohdistettuna, jotta sen käyttöä voidaan läpinäkyvimmin seurata. Arviomme mukaan jo noin 40 miljoonan euron vuosittaisella projektirahoituksella kotimaiseen ja kansainväliseen TKI-toimintaan olisi suuri vaikuttavuus suomalaisen teollisuuden osallistumismahdollisuuksille, kehittymiselle ja kansainväliselle verkostoitumiselle.

3 Hankintojen ohjaaminen kotimaahan

Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään yhteensä noin 6 305 miljoonaa euroa, mikä on noin 332 miljoonan euron lisäys edellisvuoden varsinaiseen talousarvioon. Lisäyksellä vastataan turvallisuusympäristömme muutokseen, Nato-jäsenyyteen ja katetaan monitoimihävittäjähankinnan kustannuksia. Pidämme tärkeänä, että puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioesitys hyväksytään esitetyllä tasolla.

Puolustusmateriaalihankintoihin (27.10.18) sisältyy 1,5 miljardin euron määräraha, joka käytetään pääosin puolustuskyvyn materiaalliseen vahvistamiseen. Pidämme hyvänä sitä, että määrärahaa saa käyttää myös kotimaisen puolustusteollisuuden toiminnan tehostamiseen.

Toimintaympäristön kuvauksessa todetaan turvallisuusympäristön muutoksenedellyttävän kykyä toimia kaikissa operatiivisissa toimintaympäristöissä ja siinä korostuvaa valmiutta toimia nopeasti kansallisten kumppaneiden kanssa. Korostamme, että varautuminen, valmius sekä uusien teknologioiden hyödyntäminen korostuvat myös puolustusvoimia tukevassa suomalaisessa teollisuudessa. Yritykset ovat kehittäneet ja kehittävät kykyjään ja valmiuttaan jatkuvasti, jotta ne suoriutuvat niille määritellyistä tehtävistä kaikissa turvallisuustilanteissa. Tämän tulisi näkyä myös hallinnonalan hanke- ja hankintatoiminnassa.

Valtioneuvoston periaatepäätös (2016) Suomen puolustuksen teollisen ja teknologisen perustan turvaamisesta määrittelee kansallisen turvallisuuden kannalta kriittiset suorituskyvyt ja niitä tukevat teknologiat. Valtioneuvoston huoltovarmuuspäätöksen (2018) mukaisesti kriittisten alueiden hankinnat tulisi suunnata kotimaahan. Päätökset ovat edelleen voimassa ja Eduskunnalle syksyllä esiteltävä uusi Huoltovarmuusselonteko toistaa samaa henkeä.

Suomen puolustusteollista pohjaa ja sen kansainvälistä verkostoitumista sekä Suomen materiaalista puolustuskykyä voidaan kehittää myös ulkomailta tehtäviin hankintoihin asetettavalla teollisen yhteistyön (IP, Industrial Participation) vaatimuksella. Puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivin soveltamisen jälkeen

Karanko, Kangas ja Ristimäki

7.10.2024

(2011) Suomi on vaatinut teollista yhteistyötä vain Laivue2020- ja HX- hankkeissa. Sen sijaan muut EU:n jäsenmaat käyttävät vaatimusta laajasti vedoten kansalliseen turvallisuuteen ja puolustusjärjestelmänsä kehittämiseen. Teollisen yhteistyön vaatimus pakottaa ulkomaisen toimijan verkostoitumaan paikallisen teollisuuden kanssa. Suomella on hyviä kokemuksia vaatimuksesta mm. HX-hankkeessa, jonka IP- vaatimus synnytti liiketoimintaa ja investointeja myös hankkeen hävinneiden ja suomalaisten yritysten kesken.

Jos talousarvioesityksessä esitettyjen kehittämisohjelmien hankintoja ohjattaisiin kotimaahan tehtyjen päätösten mukaisesti, näemme suomalaiselle teollisuudelle mahdollisuuksia ennen kaikkea:

- johtamisen, - tiedustelun ja valvonnan hankkeissa,
- kyberpuolustuksen kehittämisessä,
- erikoisjoukkojen järjestelmissä,
- turvallisuusvalvontatekniikassa,
- taistelijan järjestelmissä,
- ampumatarvikkeiden hankinnoissa,
- maavoimien liikkuvuuden ja tulenkäytön hankkeissa,
- pioneeri- ja suojeluvälineiden kehittämisessä,
- meripuolustuksen kehittämisohjelmassa, sekä
- eri järjestelmien integraatiossa ja elinkaaren aikaisessa ylläpidossa.

Huoltovarmuussyistä kriittisten alueiden hankinnat tulisi suunnata kotimaahan tehtyjen päätösten ja linjausten mukaisesti. Teollisen yhteistyön vaatimuksen käyttöä ulkomailta hankittaviin järjestelmiin on lisättävä.

Sisäministeriön hallinnonalan hankinnat

Sisäministeriön hallinnonalalla PIA:n jäsenistöä kiinnostaa erityisesti eri turvallisuusviranomaisten materiaalihankinnat. Pidämme tärkeänä, että talousarvioesitys hyväksytään näiltä osin esitetyllä tavalla.

Vuoden 2025 talousarvioesityksessä suurimmat erät kohdistuvat Rajavartiolaitoksen momentille 26.20.70 ulkovartiolaivojen hankintaan. Suunnitelmiin sisältyy järjestelmiä, jotka on puolustusministeriön hallinnonalan toimesta esitetty kriittisiksi huoltovarmuuden ja teollisuuden osaamisen säilymisen kannalta. Tällaiset hankinnat tulee kohdistaa Suomessa toimivaan teollisuuteen.

Karanko, Kangas ja Ristimäki

7.10.2024

Yhteenveto

Yhteenvetona esitämme, että

1. Puolustushallinnon henkilötyövuosista kohdennetaan kaksi puolustusministeriöön ja kaksi Puolustusvoimiin EU:n ja Naton tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI) sekä viennin ja kansainvälistymisen tukeen. Puolustushallinnon tulee kehittää viennin tukielementtejä mukaan lukien täysimääräistä GtoG-kauppamallia.
2. Suomi ei saa vientilupapolitiikallaan asettaa teollisuuttaan eriarvoiseen asemaan kilpailijoihinsa nähden.
3. Puolustushallinnon TKI-määrärahatason on oltava riittävä, noin 40 milj. euroa vuosittain, ja se tulee kohdentaa talousarvioesityksessä, jotta sen käyttöä voidaan läpinäkyvimmin seurata.
4. Kriittisten alueiden hankinnat suunnataan kotimaahan tehtyjen päätösten ja linjausten mukaisesti.
5. Teollisen yhteistyön vaatimuksen käyttöä ulkomailta hankittaviin järjestelmiin lisätään.
6. Puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioesitys sekä sisäministeriön hallinnonalan turvallisuusviranomaisten materiaalihankintojen määrärahat hyväksytään esitetyllä tavalla.
7. Puolustusvoimien henkilöstöresursseja kohdistetaan riittävästi hankintojen toteuttamiseen.